

ACC. N:R M. 12117:1.

Landskap: Skåne Upptecknare: Inge mar Ingers Lund
Härad: Nars Berättare: Bershammar m. fl.
Socken: Burlöv & Tottarp Berättarens yrke: Arkivarie
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Svar å L U F:s frågelist 84: Danskt och svenskt.

De socknar, som i följande framställning behandlas, upptecknarens egentliga hemort, äro belägna i västra Skåne på ringa geografiskt avstånd från Danmark, och ifrån Burlövs socken är danska kusten fullt synlig. Men då Burlöv endast på en kort sträcka gränsar till Öresundskusten och Tottarp är beläget c:a en halv mil inne i landet, komma inga skånsk-danska förbindelser i form av fiske och sjöfart här i fråga. Därför blir svaret i detta avseende mindre givande än det kunnat bliva för exempelvis Lomma eller Barsebäck.

Anställningar i Danmark.

Åtminstone efter mitten av 1800-talet förekom det att personer ifrån dessa socknar - men nästan uteslutande av husmans- hantverkare- och arbetareklasserna-någon tid

Skriv endast på denna sida

M. 12117: 2.

2

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Bers Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

vistades i Danmark för anställning, eller också för livstiden blevo bosatta där. Det förefaller emellertid, som om där var större rörlighet, på den tid som här avses, inom nämnda folkklasser än inom bondeklassen. Husmännens söner och döttrar togo gärna tjänst i annan socken än hemsocknen, t.o.m. i ett annat härad, och i vissa fall bar det i väg till Danmark för anställningar av olika slag. Några exempel skola här anföras.

Sockenskomakaren Nils Mårtensson i Åkarp, Burlövs socken, som var född 1798 och avled 1869, hade en son, f. c:a 1830, vars namn jag inte nu minns, som också var skomakare. Han kom på 1850-talet över till Danmark och slog sig slutligen ned i Jylland som skomakare. Hans syskonbarn berättade att "vi hadde en farbror, som va skomågåre inge i Jyllann." - Hans tre andra bröder stannade kvar såsom husmän i hemorten.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:3.

3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Burs Adress: Lund
Socken: Burs & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps sin

Vi övergå till en något senare tid, 80- och 90-talen, då anställningar vid jordbruk, mejerier, trädgårdsmästerier och i hushåll i Danmark förekommo.

F.d. nattvakten vid Arlövs sockerbruk Per Nilsson, som var född i Fosie 1865, hade några år i sin ungdom på 1880-talet varit anställd inom mejerihantering på Fyen.

Bengta Johansson ("Jins Johannis Bäjnta"), f. 1865 och dotter till snickaren och småbrukaren Jöns Johansson å Kabbarp nr 2 i Tottarps socken, som för övrigt i hela sin levnad var hemmadotter - och ett vackert exempel på en sådan - var under året 1893 anställd som väverska på herregården Frydendal i närheten av Holbäk i nordväst-Själland. Hon berättade om denna sin anställning, att hon hade en vänlig husmoder, som alltid tänkte på hennes trevnad. Hon plägade säga: "Jeg er bange at De keder Dem"

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 4.

4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Bara Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

och kom in i vävkammaren med bakelser och annat gott, som hon satte på vävsätet. En dag beredde hon Bengta en överraskning. "Jeg har fået en glimrende idé. Vi skal køre till Vallekilde højskole." Så körde man med häst och vagn till den ett par mil avlägsna Vallekilde højskole, en av de mera kända i Danmark, som då leddes av cand. theol. Ernst Trier. Där pågick nu sommarkursen, och där träffade Bengta Johansson två bonddöttrar från hemorten, som bevistade kursen, nämligen Johanna Nilsson från Tågarp och Betty Olsson från Åkarp. De hade blivit ditsända av sina fästemän, blivande jordbrukare, också hemmahörande i Burlövs socken. - Berätterskan erinrade sig denna Danmarksvistelse som både nyttig och nöjsam. (Om henne och hennes familj, se annan uppteckning från 1948 å L.U.F. i samband med beskrivning över deras hus och hem å Kabbarp nr 2 i Tottarps socken).

M. 12117:5

5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Bass Adress: Lund
Socken: Kulör & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Byskomakaren i Kabbarp i Tottarps s:n, Per Andersson,
- Pär skomagare - f. c:a 1850, hade en dotter Emma, f. c:a 1877,
som på 1890-talet tog tjänst i Köpenhamn eller dess närhet och
 sedermera blev gift därstädes och bosatt i närheten av Tåstrup
och bor där ännu. Hon mottog där besök av sina föräldrar, och Per
Andersson omtalade hur intressant det var att göra jämförelser
mellan Skånes och "Selanns" landsbygd. Han hade där sett en ålder-
domlig landsby, Klövetofte, som påminde om våra egna hemmabyar när
de ännu voro i sitt gamla skick. Han hade en dotterdotter, som
tjente i Sengelöse prästgård - "men där fattas ente sänja, där
va tjugetvå sänja i prästgård" (antagl. för det man mottog in-
ackorderingar).

Också efter 1900-talets ingång togo flickor från orten
tjänst som "husassistenter" i Köpenhamn eller omnejd. De omtalade

M. 12117:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Burs Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

6.

att de fick bra lön och långa ferier. I allmänhet hade ungdomen från vår ort lätt för att förstå danska, eftersom isynnerhet de äldre dialekttalande på orten hade ett rätt stort gemensamt dansk-skånskt ordförråd, liksom dansk-skånska ljudutvecklingar. Det hände stundom, att flickor som tog tjänst som "piger" i Danmark snart övergick till att tala riktig danska, och fortsatte därmed efter hemkomsten. En flicka, som var dotter till en skolvaktmästare, svarade, när någon sökte denne: "Vaktmestern er ikke hjemme." /p s. 23-25.

Den ovannämnde Per Nilsson, bosatt i Arlöv, talade sin hemorts mål, men med ett danskt inslag, då han använde ville som modalt hjälpverb i st.f. "skulle" : "De ville va syng" etc.

Långt senare än husmännens och hantverkarnas barn sökte sig bondsöner över till Danmark för anställning eller utbildning.

Därmed förhåller sig således:

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 7.
 Härad: Burs Adress: Lund
 Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
 Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Det förekom också i äldre tid att bondsöner togo drängplatser, i synnerhet hos anhöriga, som behövde en pålitlig kraft, men anställningar långt borta från hemorten kom aldrig i fråga, ej heller insåg man det lärorika däri. En förändring i denna uppfattning inträdde genom att en folkhögskola blev förlagd till Hvilan i Tottarps socken, alldeles invid sockengränsen emot Burlöv. Dess förste och mångårige föreståndare, doktor Holmström, var allt ifrån sin bosättning på orten 1868 intresserad av svensk-danska kulturella förbindelser. Han fäste sina elevers uppmärksamhet på det lärorika i att blivande jordbrukare praktiserade jordbruk också någon tid utom fädernegården, och från början av 1880-talet och flera år framåt hade han ett slags platsförmedling och förmedlade för dem som så önskade anställningar vid jordbruk både i Sverige och Danmark. Ibland danska jordbrukare, som han då stod i kontakt med,

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 8.
Härad: Båre Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

kan nämnas Gårdejer Poul Sams i Vallekilde på Själland och följande tre på Fyen: Forvalter Bögh på Kroghenlund, Proprietär Syberg på Gjelskov och Forvalter Warberg på Erikshåb. På dessa egendomar och åtskilliga andra togo bondsöner från Skåne anställningar på ett halvt eller ett helt år, däribland också en del från Burlövs och Tottarps socknar. Jag har hört omtalas, att dessa anställningar i vissa fall var rätt påfrestande, man fick arbeta hårt, och varken kosten eller logiet var särskilt berömvärda. Man fick således kalvkött av bara 14 dagar gamla kalvar och på Kroghenlund bjöds en soppa med en förfärlig sorts klimp. En av dessa ynglingar skriver i ett brev till d:r Holmström: "Vi äro sju man som logera i ett rum ovanpå häststallen." Dock satte man en ära i att vara uthållig och stanna den tiden ut, som man var fäst för, då detta innebar en merit. Men villkoren voro olika hos skilda arbetsgivare. Till en av de nämnda egen-

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.12117:9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 9.
Härad: Bara W Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

domarna, Poul Sams'gård i Vallekilde, kommo tre generationer jordbrukare av samma familj för att ta anställning. Det var Lars Olsson ifrån Åkarp i Burlövs socken, hans son Inge Olsson och sonson Lars Olsson.

D:r Holmström uppmuntrade också sina elever, både manliga och kvinnliga, att om förhållandena det medgav, genomgå en kurs vid någon dansk folkhögskola. Det skedde också i viss utsträckning, och de skolor som då besöktes voro huvudsakligen den ovan nämnda Vallekilde höjskole samt Askov höjskole. Några av dessa elever kommo ifrån våra socknar. Efter sekelskiftet har det skett mera sällan. En allt mera inträngande materialistisk livsuppfattning anser en dylik Danmarks-sejour för överflödig, då den medför varken inkomster eller någon formell kompetens.

Om dessa skånsk-danska förbindelser efter 1868 har jag skrivit en uppsats, Hvilan och Danmark, i folkhögskolan Hvilans 75 års jubileumsskrift 1943.
Hyll endast ovärdiga uppgifter!

M. 12117:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 10.
Härad: Kabbarp Adress: Lund
Socken: Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Inflyttningar från Danmark till Skåne.

I Tottarps socken bodde mot slutet av 1800-talet på en kort sträcka tre danska familjer på rad, nämligen "lotterimannen" Hans Jensen i Kabbarps Norrevång, lantbrukaren Marcus Peder Lassen, också i Norrevång, samt lantbrukaren Lars Pedersen å Tottarp n:r 5.

De båda danska lantbrukarnas inflyttning till Skåne stod i direkt samband med kriget i Sönderjylland 1864 och dess följder. Den första bosättningen var Lars Pedersens och hans hustrus, som skedde redan under pågående krig 1864. Jag har av snickaren Nils Andersson i Kabbarp hört berättas om deras dramatiska flykt till Skåne krigsåret 1864. Nils Anderssons föräldrar voro nämligen de första bland ortsborna, som Pedersen och hans hustru kom i beröring med under flykten. - Lars Pedersen var inkallad till krigstjänst, antagligen som reservofficer. "Så kom fruen å ville träffa han där som kriged va. (antagligen i något högkvarter). "Hon ba om

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: //.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 11.
Härad: Båre Adress: Lund
Socken: Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

parmesjon for han,men de fick han ente. Så sa hon,om han konne få
fritid tie menutor,så hon konne snacka me han,å de fick di. Men ad
de va for fruen ville ha han te å rimma,å så rimde di."

Lars Pedersen och hans hustru kom med båt över till Malmö -
om det var med en ordinarie ångbåt eller en tillfällig farkost,
förmäler inte historien. De steg i land i Malmö och vandrade på
måfå inåt landsbygden. Vid Arlöv tog de av på Dalbyvägen och följde
den till Kabbarp. Där först stannade de. Det var då mörka natten.
De knabbade på hos träskomannen Anders Samuelsson,som bodde i ett
hus alldeles utmed vägen. De frågade var de var,och om där fanns
något värdshus i närheten. De blev då visade till Tyska krogen -
"Tyskakrued" i Tottarp,ett litet stycke därifrån. De fortsatte så
till "Tyskan",väckte värdinnan "mor Sine" och fick logis där för
natten. På morgonen frågade de mor Sine,om där var något "ställe"
till salu i närheten. De blev då hänvisade till Tottarp n:r 5,som

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 12
Härad: Kais Adress: Lund
Socken: Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

då tillhörde Måns Larssons änka och som just då var till salu i anledning av mannens bortgång året förut (1863). De uppsökte så mor Måns Lars, inte långt ifrån "Tyskan" och besåg stället och där blev affär i en hast. Nils Andersson fortsatte: "Sin reste di inj te Dannemark ijenn å hänte sitt töj." - Någon påföljd för Lars Pedersens flykt ur det danska lägret tycks det inte ha blivit, då han kunde medföra ~~medförde~~ både sitt lösöre och förmögenheten till Sverige. En liten tid efter sitt första flykt-artade besök i Skåne bosatte sig makarna Pedersen på Tottarp n:r 5 och stannade där i över 30 år, till slutet av 90-talet. "Di reste inj te Dannemark ijenn, for där skolle di liddja" berättade ringaren Olof Jeppsson i Tottarp, som hade tydliga hågkomster av Pedersen - "Piddersen" och hans fru. Makarna P. ansågos som originella, men de var trevliga och sällskapliga och levde i gott förhållande till grannarna. När fru Pedersen gick ut och spatserade, hade hon en mössa med skärm både framme och

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 13
Härad: Båre Adress: Lund
Socken: Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

bak och bar en hund - en fet mops - under den ena armen och en katt under den andra. När hon besökte "mor Jeppes", ringarens mor i Tottarp, och satt och drack kaffe tillsammans med henne, "så lå hongen po bored å slo me rompan." Hon var litet vidlyftig både i tal och uppträdande, sade t.ex. om sin man att "Piddersen har ikke konned lave nån børn" . När ett sällskap Tottarpsbor en sommardag hade en utflykt till Lyckås skogar, var Pedersen och hans fru med, och fru P. roade det övriga sällskapet med att dansa solo på dansbanan, varvid hon lyfte och nöp i kjolarna. Både han och hon var glada i "starkt" - "Piddersen sypp mied å liaså fruen." De hade jämnt små kalaser, men trots deras egenheter verkade hemmet kultiverat, inrett som det var med vackra danska möbler, omtalar en av dem som var med på deras tillställningar. Det säges också, att de var snälla och vänliga emot sitt tjänstefolk.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.12117:14

14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
Härad: Bara Adress: Lund
Socken: Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Den andre danske lantbrukaren, som bosatte sig i Tottarps socken, var Marcus Peder Lassen, född 1851 i Riis i Sönderjylland och inflyttad i mitten av 1880-talet till Kabbarp n:r 3, där han köpte ett hemman, som då var till salu. Hans utflyttning från Sönderjylland berodde på missnöje eller vantrivsel med det preussiska regementet i Sönderjylland, som mer och mer hårdnade. Han var gift med en danska, bördig från Lolland. M.P. Lassen var känd som en skicklig hingstuppförare. Han förblev på sin egendom i Kabbarp ända till sin död 1915. Han var den förste på orten som skaffade telefon, och hans telefon gick över Lund, när där ännu inte fanns telefonstation på närmare håll. Från den tiden jag minns familjen Lassen kan omtalas, att då en av deras döttrar omkring 1911 blev konfirmerad, man i enlighet med dansk sed hade bal på själva konfirmeringsdagen, vilket här på orten annars ansågs som något otänkbart. (Obs. Denna notis bör icke publiceras!) Jag hörde episoden omtalas av äldre kamrater.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 15.
Härad: Båre Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 ; Tottarps s:n

Den tredje dansken hette Hans Jensen och var född i Fredricia 1849 och avled c:a 1915. Han var husägare i Kabbarps Norrevång och kallades än "Lotterimannen", än "Dansken i Norrevång." Han gick omkring med lottsedlar för danska klasslotteriets räkning, hade vitt skägg och ett vördnadsbjudande yttre.

Föreningsbildningar.

Två slags sammanslutningar efter danska förebilder kommo till stånd på denna ort tidigare än annorstädes i Sverige.

1880 stiftades på initiativ av den förutnämnde d:r Holmström

"Hvillans mejeribolag" som var den första andelsmejeriföreningen i Sverige. Idéen därtill hade han fått på en studieresa i Jylland. Det av denna förening startade mejeriet bedrevs till en början i arbetaren Christen Jönssons hus å Kabbarp nr 8 i Tottarps socken. Om detta Sveriges äldsta andelsmejeri under dess första tid har jag skrivit en artikel, införd i Skånska Dagbladet den 8 maj 1951, sid. 11.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 16.
Härad: Bara Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Den andra föreningsbildningen på denna ort efter danskt mönster var en mjölkkontrollförening, som stiftades 1898 under medverkan av d:r Holmström samt lantbrukarna, agronom Nils Hansson i Kabbarp och Lars Olsson i Åkarp. Mera därom kan inhämtas i Nils Hanssons levnadsminnen, Sextio år i lantbrukets tjänst, Stockholm 1941, sid. 57 och följande. Idén var ursprungligen kommen från Fredrik Hansens gård i Askov.

Festseder av danskt ursprung. Det enda, som här är att nämna, är fastlagsleken "Sticka Pröjsen" eller "ta ringana" som på 1860- eller 70-talen ifrån Danmark kom till en del socknar i västra Skåne på sträckan Barsebäck-Malmö, däriwland också Burlöv. Den säges ha avlöst den tidigare seden att "slå katten åw tynnan." Seden är nu bortlagd sedan omkring sekelskiftet, men tillfälliga återupplivanden ha skett vid föreningsfester 1910 och 1921.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:17

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 17.
Härad: Kara Adress: Lund
Socken: Kulör & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Varor av danskt ursprung, m.m. Här är främst att nämna s.k. danska träsko, även kallade pudeträsko, f.v.s. träskor med läderstoppning över vristen, i motsats till sådana helt av trä, som kallades "gyngaträsko", åtminstone sedan "danska träsko" kommit i bruk - kanske därför att träskor helt av trä efter denna tid mest brukades av göingar och av slättborna iaktogs på göingar under deras färder nedåt slätten. Äldre personer, numera avlidna, omtalade "danska träsko" såsom en nyhet inkommen på 1860-talet, om jag minns rätt.

Ett sätt att tillaga gurkor kallas "danska gårkor". De äro i konserverat skick ljusare än ättiksgurkor och saltgurkor. Metoden har antagligen vidsträckt utbredning, men synes i detta sammanhang vara lämplig att omnämna.

Ett slags bröstkarameller kallades "Kången åw Dannmarks brýst-karamellor." (Uttalet här på orten, men benämningen är allmän).

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 18.
Härad: Burs h Adress: Lund
Socken: Burlöv Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Lustresor till Köpenhamn.

När lustresor till Köpenhamn kommit i bruk, är svårt att säga. Allmogen i äldre tid var inte mycket resvan. Dock förekom redan på 1880-talet att bondfamiljer reste över till Köpenhamn på en dag. För att resan skulle bli billigare, medförde man som reskost bredda smörgåsar - "smiddena mada" - med pålägg. Änkan Hanna Persson i Burlöv, f. 1851 och d. 1945, som aldrig inom Skåne gjort någon längre resa än till Landskrona, hade dock ett par gånger varit i Köpenhamn. Till hennes mera varaktiga intryck därifrån hörde "itt långhålsad djur" (en giraff.) Också ibland husmansfolket kunde en och annan bestå sig en Köpenhamnsresa. Vanligtvis reste man några i sällskap. En husmanskvinna i Åkarp, mor Hans Pers, hustru till träskomannen Hans Persson, var född i S. Sandby 1846, blev som gift bosatt i Åkarp 1866 och levde till 1917. Hon var i många hem en omtyckt "hjälpkvinga." Hon berättade, att hon under sin mer än 50-åriga vistelse i

Hyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie¹⁹.
Härad: Basslö Adress: Lund
Socken: Bunlov² och Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

Åkarps by aldrig hade varit i Stockholm, ~~med~~ fem gånger i Köpenhamn. Ibland gällde Köpenhamnsresorna besök hos där bosatta anhöriga, som när hustrun Anna Åkerlund i Åkarp, f. 1840 och d. 1936, gift med en skräddare, besökte dottern Kersti, som var gift i Köpenhamn.

Vis-repertoar och folkmelodier. En viss gemenskap fanns i den folkliga visrepertoaren, som berodde på gammalt gemensamt arvegods. Således har ibland Grundtvig-Olriks danska folkvisesamling också följande n:r varit gångbara å orten: Herr Peders sjöresa (nr 376), Jungfrun gångar sig på högande berg ¹⁾ samt Nedervall och Lisa liten (nr 271), och ett par mil österut var också visan om tärnings-spelet (jungfrun och båtsmannen) gångbar. Även kärleksvisor från en senare tid, t.ex. Jag står i tusen tankar, voro gemensamt skånskt-danskt arvegods, som var gångbart här på orten. Av visor direkt im-porterade från Danmark, innan danska visor och sångor blevo kända

~~1) Ej hos Grundtvig-Olrik, men enl. Feilberg i jydsk allmoge-tradition.~~
Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 20.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 20.
 Härad: Barkå Adress: Lund
 Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
 Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

genom skolsångböcker, var soldatvisan från 1848, Den gang jeg drog afsted. Då jag frågade f.d. läraren Hans Almgren i Burlöv (f. 1833 och d. 1926 och alltid bosatt på orten) angående visor, som han mindes från sin ungdom, nämnde han ibland andra denna. "Den gang jeg drog af steg." -

Man skulle tro, att likheten varit stor i repertoaren i folklig dansmusik i västra Skåne och på Själland, men så var inte fallet i någon större utsträckning. Med den kännedom jag har om folkmusiken på min hemort och dansk folkmusik har jag kunnat konstatera, att det gemensamma godset bestod av några valser, polkor och mazurkor. Sådana melodier som polskor och kadriller voro egenartade skånska tongångar. En gånglåt, som var bruklig i Burlöv och Tottarp på 1860-talet med texten: "O jag är så sömnig, o jag är så trötter" etc. har jag igenkänt som identisk med en polka-melodi, gångbar i Danmark, men det gemensamma ursprunget har visat sig vara en polka av tysk härkomst.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M.12117:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 21.
Härad: Burs W. Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

En för sydvästra Skåne speciell dans, "köra te Särslöv," hade en av sina melodier, som tycks vara hämtad från en dansk galopp.

Talesätt. Om någon som var mycket rik sades:
"Han e så rij såm den danske kängen."

När man hörde skjutövningar eller kanonad från Köpenhamn, sade man: "Danskana di kastar brö po låwted."

När det var mörkt och mulet västerifrån, kunde man vänta sträng vinter, och då hette det: "Når di farjar vallmall i Tjövenhamm, så kan di sko hästa i Skåne."

Allmänt. Att landskapet Skåne och den egna bygden varit en del av Danmark, som genom landavträdelse kommit att tillhöra Sverige, var man ibland äldre tiders allmoge fullt medveten om, men kännedomen om den danska tiden och dess historia inskränkte sig till dunkla sägner. Således omtalade den förutnämnda Hanna Persson i Burlöv, att "når ditta va dannst, så hadde di gemd fårmögenhed fårr krij-skyll" d.v.s.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 22.
Härad: Basslöf Adress: Lund
Socken: Burlöv Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

grävt ned penningar under krigstider. - Hennes yngre broder, trädgårdsmästaren Jöns Andersson i Burlöv, omtalade att "där va itt rykte kommed ud, ad den danska krigs-kassan skolle ligga nårrgravad här nånstäns, å där va många å grava ettor den, bodde här i byen å i Alöv backa." Antagligen rör det sig om reminiscenser från Gustaf Horns krig 1644-45 som delvis fördes i närheten av Burlöv. - Även om den svenska historien hade man dimmiga begrepp. Någon historieundervisning förekom inte i folkskolorna förrän på 1860-talet, och då och även senare bedrevs den som en mekanisk utanläsning, där en av de viktigaste läxorna bestod i att räkna upp Uppsalakonungarna. Hanna Persson, som aldrig fått någon undervisning i historia, sade på tal om Gustav II Adolfs deltagande i det 30-åriga kriget: "Gustav Adolf krigde i tretti år, men han krigde fårr den kristna läran."

Någon ovilja emot Danmark och danskarna, av det slag som finnes

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117: 23.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie 23,
Härad: Bara Adress: Lund
Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: densamme
Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps s:n

omtalad av Eva Wigström i Allmogeseder i Rönnebergshärad (sid. 60 i nya uppl.) har jag inte funnit motsvarighet till i hemmabyarna. Tvärt om var befolkningen principiellt danskvänlig, och denna danskvänlighet torde blivit ytterligare stärkt under Preussens krig emot Danmark 1848-41 och 1863-64, som flera av mina äldre sagesmän hade upplevat, även om man satt på avstånd. Sympatierna voro vid båda dessa konflikter avgjort på Danmarks sida. I Tottarps by bodde tre bönder, Hans, Jöns och Anders Jönsson, varav den sistnämnde levde till 1944, som genom sina föräldrar hört omtalas hur svensk~~sk~~ manskap såsom beredskap låg inkvarterat i byn 1848, också i deras fädernegård.

Man hade lättare för att förstå dansk skrift än danskt tal-språk, emedan man~~ansåg~~ att danskarna talade otydligt, "di slyddra." Men förståelsen underlättades som nämnt av den stora gemenskapen i ordförrådet. Men de äldre hade och ha fortfarande lättare att förstå danska, än de yngre, Det beror på, att ju mer nivelleringen av dialek-
Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:24.

24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingers, arkivarie
 Härad: Kans lät Adress: Lund
 Socken: Kulör & Tottarp Berättat av: densamme
 Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarps sin

ten fortskrider - tyvärr pådriven genom officiella åtgärder - ju mer få gamla dialektord trängas tillbaka för att ersättas med mera riksgiltiga beteckningar. En del av denna nivellering beror på läget mellan två städer, livliga kommunikationer, befintligheten av tätorter och större förbindelser med yttervärlden. Men det rent avsiktliga utrotandet av dialekten genom skolor, föreningsliv och genom falsk anständighetskänsla är språkligt och kulturellt sett en högst allvarlig sak. Man avhänder sig därmed frivilligt ett viktigt hjälpmedel i förståelsen av danska språket. Redan vid ingången av 1900-talet hörde till de föråldrade orden sådana som uga eller ua (vecka) och vinjue (fönster). Annars var dialekten vid denna tid rätt motståndskraftig. Fullt gångbara bland de äldre långt in på 1900-talet voro t.ex.

albúe, flydd, have, hör, jär, måla i bet. mäta, middinj, pläjel, puda, pylsa, rips, skammel, snes, stickelbär, to och tåga. Även om de mer och mer förlorade i användning, voro de åtminstone kända och förstådda bland den

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 12117:25.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ingemar Ingens 25.
 Härad: Bara W Adress: Lund
 Socken: Burlöv & Tottarp Berättat av: hustanen m. fl.
 Uppteckningsår: 1952 Född år 1902 i Tottarp.

generation, som var född strax före eller efter sekelskiftet, men hur är det bland dem, som nu äro unga? - Något mera livskraft hade en del andra gemensamma skånsk-danska ord såsom bränne, fyja eller hos yngre fyga, gylta, gässling, iling, lase, mölla, kelen, ke åw nå'd, hylleboske, vask, älling, som också kunna förekomma hos dem som icke tala dialekt i egentlig mening. - Exempler visa emellertid, att ju längre nivelleringen fortskrider, uppmuntrad av den ytliga uppfattning, som i dialekten bara ser "ovårdad tal" och "provinsiella oarter", ju svårare blir det hädanefter att förstå danskt såväl skriftspråk som talspråk, och en av de naturligaste gamla förbindelseliderna mellan skånsk och dansk kultur blir avsiktligt avstängd. En gammal lärare har omtalat, att på 1890-talet hade skånsk bondeungdom mycket lättare för att förstå en dansk text än den hade 40 år senare, och dit hörde också ungdomen från Burlövs och Tottarps socknar.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!